

Секция: Экономика, организации управление предприятиями

ТИТАРЧУК І.М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Національний університет біоресурсів

і природокористування України, Київ, Україна

ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ

Стабільна реалізація інвестицій в інновації та інновацій в інвестиціях на всіх фазах життєвого циклу будь-якого підприємства дає змогу досягти збільшення економічного ефекту, що, в масовому характері свого застосування, істотно покращить загальну ситуацію в країні. Адже фактом є те, що на сьогодні основним завданням України є глибоке реформування економіки, мета якої не просто економічне зростання, а набуття нею соціальної природи як основи стабільного економічного росту. Напрями та сфери реалізації інвестиційно-інноваційних проектів наведено на рис. 1.

Рис. 1. Сфери реалізації інвестиційно-інноваційних проектів

Недостатньо використовуються в Україні непрямі заходи стимулювання впровадження інновацій. Величезною перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні є безпосередньо законодавча база, нескоординованість законодавчих актів між собою та їх невідповідність економічній ситуації в країні. Впровадження інновацій на підприємствах характеризується нерівномірністю та великими часовими лагами. Більшість з них усвідомлює необхідність інноваційної політики, але успішному її здійсненню заважають різного роду перешкоди, зокрема фінансові, адже незважаючи на щорічне абсолютне збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності в Україні, коштів, що виділяються на зазначені цілі, не вистачає.

Ситуація в аграрному секторі підтверджує вищезазначене. За останніми дослідженнями серед інновацій на першому місці традиційно нові або удосконалені технології виробництва сільськогосподарської продукції. На другому і третьому місцях - нові сорти і гібриди агрокультур, а також кроси птиці, лінії і породи тварин. За ними йде черга глибокої переробки продукції та впровадження нової техніки, досконаліших механізмів і устаткування. Останнім часом активізувалась робота по взаємозв'язку ІТ технологій та аграрної сфери з залученням українських експертів, розробників, науковців. Це особливо актуально для малих та середніх аграрних виробників через брак фінансових ресурсів на більш дорожчі закордонні інноваційні розробки.

Прагнення України побудувати конкурентоспроможну економіку повинно ґрунтуватись на світових тенденціях, в яких науково-технічний потенціал визначає свою передову позицію. Для подальшого створення сприятливих умов розвитку аграрного сектора економіки, активізації інвестиційної діяльності, прискорення формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку необхідно реалізувати ряд завдань. Зрозуміло, що це вимагає значних інвестицій в виробництво

високотехнологічної та конкурентоздатної продукції, цілеспрямоване фінансування нових технологій і т.д. За оцінками фахівців, для того щоб збільшити конкурентоспроможну продукцію на 5 відсотків необхідно інвестувати 25 відсотків ВВП в інноваційний процес, наукові дослідження та технологічні розробки.

На сьогодні немає єдиного державного рішення для створення системи інвестицій на інноваційний розвиток української економіки. Розмір і структура інвестицій, якість і швидкість їх реалізації є вирішальними в процесі технічного і технологічного оновлення, що забезпечує технологічну безпеку країни і стратегічний успіх економічного розвитку в цілому. Проблема забезпечення фінансовими ресурсами, що необхідні для здійснення інноваційної діяльності, може бути вирішена тільки тоді, коли ці джерела фінансування будуть різні і по-різному використовуватимуться. Адже існують і неринкові інституційні сили, що визнають відносні ціни і обсяги капіталовкладень, наприклад, в сільськогосподарську техніку, і вони вагомо впливають на швидкість і зміщення технологічних змін в сільському господарстві.

Сільське господарство динамічна та чутлива галузь економіки, що знаходиться під впливом багатьох факторів більше ніж будь-який інший сектор економіки, а тому потребує більш чіткої реакції на ситуацію, що змінюється. Активний інноваційний розвиток сільського господарства дозволяє підприємствам та людям швидко адаптуватися при виникненні проблеми і з готовністю відповідати коли виникають певні проблеми. Деякі зміни відбуваються з непередбачуваною силою і раптовістю: наприклад, швидко зростаючі ціни на продовольство (починаючи з 2009 р. близько 44 мільйони людей збідніли), наслідки зміни клімату, зникаючі запаси прісної води (негативно впливає на фермерів та рибалок), низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, зростання рівня зношеності техніки, використання застарілих технологій,

збільшення вартості невідновних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції (частка пального в собівартості сільськогосподарської продукції зменшилася від 19 % у 2005 р. до 13,4 % у 2013 р., в тому числі у рослинництві – від 27,8 % до 18 %, тваринництві – від 6,5 % до 3,6 %), залежність виробництва від природно-кліматичних умов, обмежений доступ до фінансових ресурсів.

Все це вимагає більш ефективного використання наявної інформації, поповнення знань, досліджень та впровадження інноваційних розробок. Важливим моментом у цьому процесі є інвестування у інновації та знання. Численні донори, інвестори, приватні компанії, і практично всі уряди інвестують в розширення досліджень та інноваційні процеси пов'язані із продовольчою безпекою та сільськогосподарським виробництвом, хоча віддачу від цих інвестицій важко отримати.

В Україні прийнято багато законодавчо-нормативних документів, концепцій, стратегій, розробок, програм щодо розвитку аграрного сектору економіки України та залучення інвестицій, але їх виконання та реалізація знаходиться на недостатньому рівні. Існує ряд вагомих причин, що стримують інвестора (особливо іноземного) до фінансування будь-яких (особливо інноваційних) проектів в цій сфері:

- відсутність прозорості у відносинах держави та товаровиробника та правил поведінки на галузевих ринках (експортні відшкодування, тендери, державні закупівлі);
- відсутність ефективної логічної інфраструктури;
- обмеженість інформації про можливості та проекти, що потребують фінансування;
- відсутність чіткої позиції держави щодо ринку землі (продаж чи оренда);

- неузгодженість законодавчих та інших нормативних документів із європейськими стандартами;
- недостатній рівень експорту продукції з високою доданою вартістю;
- недостатній рівень упровадження досягнень науково-технічного прогресу, поширення прогресивних технологій;
- відсутність поінформованості сільськогосподарських товаровиробників щодо їх можливостей, тенденцій та інноваційних змін в аграрній сфері;
- відсутність спеціалізованої фінансово-кредитної інфраструктури, орієнтованої на обслуговування сільськогосподарського виробництва тощо.

Натомість слід сказати, що останнім часом активізувалась робота Міністерства аграрної політики та продовольства в питаннях доступу до європейських ринків сільськогосподарським товаровиробникам, кооперації малих та середніх підприємств, дерегуляції, сертифікації та підтримки інноваційних розробок на межі поєднання ІТ сектора та аграрної галузі. Також важливим завданням є поширення сільськогосподарських науково-дослідних інститутів, державних і приватних, і взаємозв'язок між ними, що передбачає необхідність посилення координації досліджень, а також велику залученість і участь з боку користувачів і бенефіціарів дослідних продуктів.

Ці важливі кроки та повна реалізація затвердженої стратегії по розвитку аграрної сфери дасть змогу залучити додаткові фінансові ресурси від інвесторів, фінансових організацій (у формі грантів), приватних донорів і дозволить використовувати новітні інноваційні розробки в сільському господарстві для подолання різного роду викликів та закріплення місця України в світовій першості країн із розвиненим сільським господарством.